

Udvalget vedrørende Region Midtjyllands globaliseringsstrategi

**Rapport fra studierejse til OECD og Det Internationale Energiagentur
i Paris
den 18. – 19. september 2008.**

Regional Udvikling, oktober 2008

Deltagere fra udvalget:

Poul Müller (K), formand
Martin Merrild (V), næstformand
Bjarne Schmidt Nielsen (A)
Henning Gjellerod (A)
Viggo Nielsen (V)
Poul Dahl (V)

Deltagere fra administrationen:

Direktør Lars Hansson, Regional Udvikling
Vicedirektør Lars Vildbrad, Regional Udvikling
Kontorchef Niels Erik Andersen, Regional Udvikling (ref.)

Program:**Torsdag den 18. september:**

05.15: Mødetid i lufthavnen

06.00: Afgang fra Billund Lufthavn

07.55: Ankomst til Charles De Gaulle Airport, Paris

08.30: Bustransfer til Paris

10.00: Møde med Det Internationale Energi Agentur

Mr Lew Fulton, Senior specialist, Energy Technology Policy Division

Mr Hugo Chandler, Policy Analyst, Renewable Energy Unit

Ms Emi Mizuno, Energy Analyst, Energy Technology Policy Division

12.30: Frokost

14.30: Møde med OECD

Oplæg ved

Ms. Fabienne Cerri, Structural Policy Division

Mr. Olaf Merk, Economist, Regional Competitiveness and Governance

Mr. Michael Donovan, Urban Development Programme

16.30: Bustransfer til hotel Ideal

20.00: Middag

Fredag den 19. september:

09.30: Afgang fra hotellet

10.00: Møde med den Danske Ambassade i Paris

Oplæg og diskussion omkring Frankrig og Globalisering – herunder franske virksomheders påvirkning af globalisering ved udenlandske investeringer. Ved leder af Ambassadens Invest in Denmark sektion Lina Gandløse samt Mikkel Felter Politisk/Økonomisk Råd

11.00: Møde med den danske delegation ved OECD

Oplæg ved ambassadør Ulrik Vestergaard Knudsen og energiattaché Steffen Rønholdt Nielsen.

12.30: Frokost i OECD ambassadørens residens

15.00: Møde med seniorøkonom Jens Lundsgaard, OECD

(erstatte oprindeligt planlagt møde med Jeremy Smith, CEMR)

16.30: Bustransfer til Charles De Gaulle Airport

21.35: Ankomst til Billund

Formålet med studieturen

Formålet med studieturen var at se på globaliseringens virkninger i Europa og for Region Midtjylland gennem oplæg og drøftelser med eksperter i de organisationer, som besøges med henblik på udarbejdelse af globaliseringsstrategi for Region Midtjylland.

Møde med Det Internationale Energi Agentur (IEA)

IEA er en udløber af OECD samarbejdet og blev etableret i 1974 i forlængelse af den første oliekrise. IEA har siden arbejdet for at sikre medlemslandenes energiforsyning via opretholdelse og koordination af olielagre samt analyser af det internationale oliemarked. Agenturet har 26 medlemslande – herunder Danmark, og organisationen har ca. 150 ansatte – fortrinsvis energieksperter og statistikere.

Samarbejdet blev i 1993 udvidet med fælles målsætninger ("Shared Goals") på andre områder inden for energipolitikken, så agenturet i dag samtidig arbejder for at fremme omkostningseffektiv og miljøvenlig energiforsyning i medlemslandene.

Formålet med mødet var bl.a. at indhente viden om, hvorledes IEA på globalt plan arbejder med vedvarende energikilder, og det blev oplyst, at der er stort fokus på dette emne og at 2 divisioner i organisationen arbejder med disse problemstillinger.

Organisationen udgiver hvert år World Energy Outlook – den seneste ser frem til 2030 og har også udgivet Energy Technology Perspective til 2050 samt 17 såkaldte "Global Road maps" om forskellige energikilder, som kan downloades fra organisationens hjemmeside.

Delegationen fik herefter en gennemgang af de brint-relaterede aktiviteter, hvor de største udfordringer er:

- at reducere omkostningerne ved produktion af brint
- reducere omkostninger ved distribution
- lagringsproblematikken i forbindelse med brændselscelle drevne biler
- udbygning af infrastruktur

IEA ser muligheder for at udvikle brint som energibærer og organisationen arbejder på at afdække ovennævnte udfordringer – bl.a. ved at se på, hvorledes produktions- og distributionsomkostninger kan reduceres ved decentralisering og hvorledes de ekstra infrastrukturomkostninger kan reduceres og har i den forbindelse udgivet en række dokumenter, som belyser disse problemer.

Samtidig er der i 2007 afholdt 3 workshops i Detroit, i Paris og i Shanghai (– den sidste med fokus på introduktion af brintteknologi i forbindelse med EXPO 2010), hvor man på globalt plan har drøftet anvendelsen af brint.

Der er et ønske om, at flere eksperter uden for organisationen byder ind i forhold til fremtidige publikationer, og IEA vil gerne i kontakt med relevante projekter i medlemslandene. Delegationen fik i denne forbindelse udleveret IEA's rapport fra 2007 vedrørende produktion og udnyttelse af brint, hvor bl.a. brintcentret HIRC i Herning er omtalt.

Generelt er vurderingen dog, at brint har en begrænset udbredelsesmulighed og at fremtiden fortrinsvis vil ligge i biodiesel.

I fremskrivningen af energipolitikken frem til 2050 vurderes det, at vedvarende energi kan medvirke til at nedsætte CO₂-udledningen 21% af den energi-relaterede udledning. Hvis vi fortsætter med vores nuværende forbrug og fordeling på energikilder vil CO₂-udledningen stige med 130% og temperaturen kan vokse gennemsnitlig 6 grader som følge af global opvarmning i 2050.

Vedvarende energi er således nøglen til at nedbringe CO₂-udledninger og især Vindenergi og biomasse beskæftiger IEA sig meget med, og man havde naturligvis et godt kendskab til Danmarks styrke på vindteknologi. Problemet med vindteknologi er dog især, at det er svært at koble til elnettet, da der er store variationer i leverancerne på grund af vejrmæssige forhold, og det er ét af de problemer, organisationen arbejder på at belyse.

Med hensyn til biomasse og bioenergi forventer IEA ikke større energimæssig effekt på globalt plan før efter 2030, hvilket bl.a. skyldes, at der er for få 2. generations anlæg og at biomasse i særlige tilfælde kan medvirke til at forøge CO₂-udledningen. Men potentialet er stort, og det vurderes, at 2% af verdens landområder på sigt kan producere nok biomasse til at forsyne verden med biodiesel.

IEA har lavet en database over vedvarende energikilder på renwables.iea.org, hvor der kan hentes flere konkrete eksempler på statistik, undersøgelser og projekter.

Møde med OECD

OECD – Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling blev etableret i 1961 – bl.a. på initiativ af den tidligere venstreminister Thorkil Kristensen og består i dag af 30 lande, som repræsenterer 60% af den globale BNP – heraf navnet 'de rige landes klub', som organisationen ofte kaldes. Organisationens har dog et udbredt samarbejde med mange andre lande og fungerer som en slags tænketank vedrørende internationale finansielle, sociale og økonomiske spørgsmål og har bl.a. været en væsentlig inspirationskilde for den danske regerings globaliseringsstrategi fra 2006.

Formålet for mødet var bl.a. at få viden om, hvorledes OECD vurderer, at regional udvikling spiller sammen med den globale udvikling og hvorledes regioner kan møde globaliseringens udfordringer. Samtidig havde delegationen ønsket at høre om OECDs innovationsstrategi, som offentliggøres senere på året.

Medarbejderne fra OECD, som bl.a. arbejdede med byudvikling og regional udvikling samt innovation, understregede vigtigheden af at se den regionale økonomiske udvikling i forhold til globaliseringen, fordi regionernes rolle bliver mere vigtig – bl.a. i form af specialisering, når det gælder konkurrenceparametre som uddannelse, kompetencer og talent.

Nogle af de faktorer, man kigger på vedrørende regional udvikling er bl.a.:

- samspillet mellem by og land som en vigtig forudsætning for udvikling
- igangsatte og planlagte programmer – hvorledes styrker dette konkurrencedygtigheden
- "governance" – hvordan er ansvaret fordelt mellem de enkelte myndigheder og hvordan foregår koordineringen – især koordineringen spiller en væsentlig rolle for udviklingen

2 af OECD medarbejderne var ved at færdiggøre en strategiplan for København, som byen har bestilt. Strategien offentliggøres i slutningen af 2008. I forbindelse med dette arbejde havde man sammen med de 3 ovennævnte spørgsmål bl.a. også undersøgt følgende:

- hvilke relevante institutioner bidrager til udviklingen i området
- menneskelig kapital i området
- iværksætterånd
- teknologiniveau
- innovationskapacitet

Disse spørgsmål vil naturligvis også være relevante i en regional sammenhæng.

Der synes også at være en sammenhæng mellem befolkningens positive eller negative holdning til globaliseringen og udnyttelsen af globaliseringens muligheder og der er en klar sammenhæng mellem regioners/landes innovationsevne og udnyttelsen af globaliseringens muligheder.

Innovationspotentialet måles bl.a. på følgende faktorer:

- investeringer i forskning og udvikling samt innovation
- menneskelige ressourcer
- samarbejde og internationalisering af innovation
- resultater af videnskab og innovation

OECD's holdning er, at innovation ikke alene opstår som en del af markedsudviklingen, men også i et aktivt samspil og netværk mellem virksomheder, højere læreanstalter og offentlige myndigheder, og at den skal baseres på en bevidst innovationsstrategi. Den stigende globalisering af produktion og forsknings- og udviklingsaktiviteter udfordrer også nationale og regionale innovationspolitikker, så der skal opbygges kapacitet til at tiltrække udenlandske investeringer i forskning og udvikling og kræver, at virksomheder er deltagere i globale værdikæder.

Udfordringen på sigt bliver at tiltrække og fastholde talent, da der bliver mangel på veluddannet arbejdskraft, og Toronto blev nævnt som eksempel, hvor man gennem en bevidst strategi – "National Framework Acceptive To Immigrants" – har formået at tiltrække og fastholde en stor mængde højtuddannede udlændinge.

Møde med den danske ambassade i Paris

Mødet havde fokus på Frankrigs syn på globaliseringen og globaliseringens virkninger i Frankrig – herunder udenlandske investeringer og de franske virksomheders holdning til globaliseringen.

Ambassadesekretær Mikkell Felter, som er økonomisk og politisk rådgiver på ambassaden gav en indsigtfuld gennemgang af fransk selvforståelse og politisk tankesæt i lyset af globaliseringen.

Franskmænd betragter Paris som verdens centrum og globaliseringen blev i begyndelsen opfattet som en alvorlig trussel – i starten kalde man fænomenet delokalisering og ikke globalisering som udtryk for, at udviklingen medførte mange flytninger af virksomheder.

Mens Tyskland efter 2. verdenskrig etablerede en statsform, hvor centralstaten ikke har for meget magt, gik Frankrig i den anden retning efter sammenbruddet i 2. verdenskrig og etablerede en statsforfatning med en styrkelse af den centrale statsmagt. Man oplevede herefter hvad man i Frankrig kalder de 30 glørværdige år med etablering af EF og opblomstring af fransk fly- og bilindustri samtidig med at fransk kultur – og madkultur – gik sin sejersgang i Europa og den øvrige verden.

Men efter Mitterand føler mange franskmænd at Frankrig står stille igen og valget af Sarkozy skulle være garant for fornyelse – og forbedring af købekraften.

Og Sarkozy har da også sat gang i en del reformer af bl.a. formuebeskatningen, ændring af pensionsordninger, ændringer vedrørende monopoler (f.eks. apoteker) samt en skærpelse af retspolitikken, som har skabt stor overbelægning i franske fængsler.

Samtidig har Sarkozy styrket parlamentets magt på bekostning af centralregeringen, således at regeringsflertallet styrkes og får bedre mulighed for at gennemføre lovgivning og dette styrkes af, at der nu er parlamentsvalg umiddelbart efter præsidentvalg.

Frankrig har stadig en forvaltningsstruktur med meget små kommuner, departementer og regioner, som er svage, og har samtidig et problem med meget store og gamle industrivirksomheder inden for fly- og forsvarsindustri, som ofte har været lukningstruede. Frankrig har derfor ofte brugt EU som løftestang for at fremme sine interesser – også på landbrugsområdet, og dette er én af grundene til at Frankrig nødtigt ser Tyrkiet som medlem af EU, da der er frygt for, at Tyrkiet vil sluge en stor del af landbrugsstøtten. Samtidig viser fremkrivninger af befolkningsudviklingen i Tyrkiet, at landet kan blive EU's største.

Lina Gandløse, som er udsendt af Invest in Denmark med henblik på at skaffe udenlandske investeringer til Danmark, fortalte om franske virksomheders opfattelse af globaliseringen.

I 2006 vurderede 36% af de franske virksomheder, at globaliseringen gav nye muligheder – i 2008 er tallet steget til 50%, så flere og flere virksomheder er åbne for de nye muligheder.

Frankrig er verdens 4. største investeringsland, og noget af dette skyldes, at udenlandske virksomheder etablerer sig på markedet for at undgå handelsrestriktioner og tilpasse sig fransk lovgivning, og også mange danske virksomheder har etableret sig i Frankrig – én af de største er ISS.

Frankrig er de seneste par år begyndt at arbejde med klyngeudvikling for at tilpasse sig den globale konkurrence og har især fokuseret på klynger med globalt potentiale indenfor vin- og fødevarer, luftfart og transportindustri – f.eks. TGV-tog.

Der er etableret en privat organisation – Invest in France – som bl.a. modtager midler fra 3 ministerier og som har et formaliseret samarbejde med de regionale niveauer. Men det er en centralt orienteret organisation med base i Paris, og som ganske vist sidder i samme bygning som den nationale eksportorganisation, men der er ikke sammenhæng mellem de to organisationer, som vi kender fra Eksportrådet i Danmark.

Frankrig har endvidere et forældet ansættelses- og afskedigelsessystem, så derfor er lande som Danmark og vores 'flexicurity'-system interessant for franske virksomheder. Men det er vigtigt for franske virksomheder, når de flytter ud, at der er et 'fransk miljø' i form af fransk skole og kulturelle tilbud, som er frankofilt orienterede.

Møde med den danske delegation ved OECD

Delegationen ledes af ambassadør Ulrik Vestergaard Knudsen, som også er UNESCO ambassadør (FN's organisation for uddannelse, videnskab og kultur) og delegationen har i alt 9 medarbejdere. Delegationen har til huse i samme bygning som ambassaden og fungerer som bindeled mellem danske myndigheder og de andre medlemslande og sekretariatet i OECD.

Ulrik Vestergaard Knudsen beskæftigede sig i sit oplæg med tre emner:

- den øjeblikkelige økonomiske situation i verden
- OECD's arbejde og den danske tilgang
- OECD's innovationsstrategi

OECD beskriver den nuværende økonomiske krise på de finansielle markeder som den værste økonomiske krise i 100 år og især udviklingen i USA har været alarmerende med kun 2 store 'rene' amerikanske banker tilbage og oliepriser, som har steget brat i løbet af det sidste år.

Huspriserne er faldet i hele den vestlige verden og krisen presser for alvor på i Europa, hvor væksten er nedskrevet til 1% i det kommende år, mens Kina fastholder vækst på 10% og Indien en vækst på 7-8%, så Europa er under pres.

Ambassadøren udleverede en artikel, som dagen efter blev offentliggjort i Berlinske om den økonomiske krise og denne vedlægges rapporten som bilag.

Om OECD sagde Ulrik Vestergaard Knudsen, at organisationen er anderledes end andre internationale organisationer. Der foregår ikke 'hårde' forhandlinger, som kræver konsensus, men organisationen fungerer som en tænketank, hvor man viser best practice og laver analyser af de bedste udviklingsmodeller, som kan tjene til inspiration og udvikling af nationale modeller.

Organisationen beskæftiger 2.500 eksperter og har et udvidet samarbejde med Kina, Indien, Brasilien, Rusland og Sydafrika. OECD har en interesse i at få disse lande mere med i samarbejdet for at sikre viden og samarbejde. Hvis lande som Kina og Indien kolliderer vil det skabe meget store problemer i den øvrige verden, som det skete ved Japans kollaps i 1980'erne.

Ambassadøren kunne på nuværende tidspunkt ikke sige så meget om OECD's innovationsstrategi, da den først offentliggøres senere på året, men mente, at viden og udveksling af viden globalt set bliver helt væsentlig for vækst – både internationalt, nationalt og regionalt.

Internationalt skifter billedet, hvor det traditionelt er de store økonomier, som har siddet på den væsentligste innovation og forskning, men Kina er gennem de sidste 10 år gået fra 2,5% af verdens samlede midler på forskning og udvikling til 7,5% i 2008.

Den danske indsats i OECD er lige nu fokuseret på klima og energi på baggrund af FN topmødet i København i 2009, og energiattaché Steffen Rønholt Nielsen fortalte mere om dette emne.

OECD har udgivet rapporten Environmental Outlook 2030 og ved et ministertopmøde i OECD i Paris i juni måned satte man for alvor økonomien i forhold til klimaændringer på dagsordenen, og dette følges op med en rapport og et forslag, som fremlægges på et topmøde i Poznan i efteråret, og som bl.a. vil indeholde forpligtelser for tunge industrier inden for cement- og metalproduktion til at reducere udledning af forurenende stoffer. Der er endvidere nedsat en arbejdsgruppe, som arbejder med at indføre et bæredygtighedsprincip i de økonomiske analyser, som forventes at komme med en rapport i 2010.

Steffen Rønholt Nielsen nævnte også arbejdet i IEA og omtalte World Energy Outlook for 2008, som offentliggøres i begyndelsen af november og som har klima som tema. Den danske kontaktperson til arbejdet med World Energy Outlook er Hans Jørgen Koch fra Energistyrelsen.

Møde med seniorøkonom Jens Lundsgaard OECD

Jens Lundsgaard er leder af OECD's landekontor for Sverige og Danmark og er kendt fra danske medier, da det ofte er ham, som kommenterer den økonomiske udvikling i Danmark på baggrund af OECD's rapporter.

Han havde på forhånd fået tilsendt udvalgets udkast til globaliseringsstrategi og havde sat sig grundigt ind i teksten og lagde polemisk ud med at spørge, om Region Midtjylland med strategien vil lave en erhvervsstrategi, en politisk strategi eller en vækststrategi.

OECD's holdning er, at markeds kræfterne i størst muligt omfang bør virke – det er farligt at bevæge sig ud i at tro, at man fra en regional (- og national!) position kan overskue, hvad der vil være de konkurrencedygtige erhverv – man kan ikke opfinde en erhvervssucces.

Han mente også, at ikke alle de områder, globaliseringsstrategien beskæftiger sig med er relevante på regionalt (-og nationalt) niveau – f.eks. klimaområdet.

Han fremhævede ungdomsuddannelse, som det helt centrale område for udvikling – især sikring af grundinvesteringer i uddannelsessystemet og initiativer, som kan sikre, at frafaldet fra ungdomsuddannelserne reduceres.

Der bør i den regionale udvikling fokuseres på:

- uddannelse og vidensservice
- bæredygtige erhverv (energi/miljø/vidensservice)
- innovation/eksperimenterende aktiviteter

Jens Lundsgaard nævnte en række eksempler på innovative satsninger, som er lykkedes, fordi markedsvilkårene har været med – f.eks. det finske IT eventyr, dansk vindmølleindustri og Novo/Novozymes indenfor biomedicin.

Det var ikke hans opfattelse, at man burde bruge kræfter på at udvikle klynger – klynger må opstå og udvikle sig, hvis de er stærke nok, og ser man fra regional side, at tingene udvikler sig, bør man støtte med rammevilkår som f.eks. infrastruktur for at sikre videre udvikling.

Han nævnte også byggesektoren, som over de seneste 10 år er vokset fra 5,5% til 7%, men hvor det forventes, at hver 3. – 5. bygningsarbejder forventes afskediget over de næste 4-5 år – heraf mange polske, og her kunne der være muligheder for de danske virksomheder i at 'følge med' de polske arbejdere og bruge dem som introduktion til det polske marked.

Han så således en svaghed i regeringens globaliseringsstrategi, fordi den ikke nævner vandrende arbejdstagere som en ressource til at udnytte globaliseringens muligheder.

Han så Vækstforaernes væsentligste opgave i samspillet mellem erhvervsliv og højere læreanstalter, hvor der er gode mulighed for at styrke udviklingen og understregede, at det vigtigste er at gøre noget ved de 3 – 4 basale vækstmotorer, som allerede er en del af den regionale erhvervsudviklingsstrategi, nemlig uddannelse og kompetence, iværksætteri, innovation og offentlige velfærdssystemer.

Afslutningsvis konkluderede han, at Danmark i øjeblikket akkumulerer et tab af konkurrenceevne, fordi regeringen ikke lavede et økonomisk indgreb i 2007, som man efter OECD's mening burde have gjort.

Opsamling

Udvalget fik på studieturen et godt indblik i, hvorledes globaliseringen påvirker udviklingen i Europa og Danmark og fik bekræftet, at det er væsentligt, at også regioner forholder sig aktivt til den globale udvikling og arbejder aktivt med globalisering.

Gennem møderne med OECD og Det Internationale Energi Agentur fik udvalget væsentlige informationer om de emner, som netop nu er øverst på dagsordenen, når det gælder om at skabe en bæredygtig udvikling globalt og fik samtidig skabt gode kontakter i begge organisationer, som har givet tilsagn om at være behjælpelige ved fremtidige forespørgsler.

Studieturen bekræftede endvidere, at de områder, som har prioritet i Vækstforums regionale erhvervsudviklingsstrategi er særdeles relevante – især innovation, kompetenceudvikling og megasatsningen på energi og miljø - og at de visioner, som ligger i den regionale udviklingsplan er i god overensstemmelse med de fremskrivninger, som både OECD og Det Internationale Energi Agentur arbejder med.

Udvalget blev samtidig provokeret og fik stof til eftertanke vedrørende OECD's holdning til markedskræfternes frie spil når det gælder regional udvikling – f.eks. vedrørende klyngeudvikling og rammebetingelser for virksomhedsudvikling samt indholdet i en regional globaliseringsstrategi.